ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 14ης Μαρτίου 2013 *

«Περιβάλλον — Οδηγία 85/337/ΕΟΚ — Εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον — Χορήγηση άδειας για τέτοιο σχέδιο έργου χωρίς να έχει προηγηθεί η επιβαλλόμενη εκτίμηση — Σκοποί της εκτιμήσεως αυτής — Προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η θεμελίωση δικαιώματος προς αποκατάσταση ζημίας — Συνεκτίμηση ή μη της προστασίας των ιδιωτών από περιουσιακή ζημία»

Στην υπόθεση C-420/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Oberster Gerichtshof (Αυστρία) με απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Αυγούστου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Jutta Leth

κατά

Republik Österreich,

Land Niederösterreich,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen (εισηγητή) πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan και A. Prechal, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: V. Tourrès, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 17ης Οκτωβρίου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η J. Leth, εκπροσωπούμενη από τον W. Proksch, Rechtsanwalt,

— η Republik Österreich, εκπροσωπούμενη από την C. Pesendorfer και τον P. Cede,

— το Land Niederösterreich, εκπροσωπούμενο από τον C. Lind, Rechtsanwalt,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Hadroušek και M. Smolek,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από τον D. O'Hagan, επικουρούμενο από τον E. Fitzsimons, SC,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Γ. Καριψιάδη,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον S. Varone, avvocato dello Stato,

— η Λεττονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. Kalniņš και την A. Nikolajeva,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την J. Beeko και τον L. Seeboruth, επικουρούμενους από την E. Dixon, barrister,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους P. Oliver και G. Wilms,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 8ης Νοεμβρίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3 της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40), όπως τροποποιήθηκε με τις οδηγίες 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαρτίου 1997 (ΕΕ L 73, σ. 5), και 2003/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003 (ΕΕ L 156, σ. 17, στο εξής: οδηγία 85/337).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο της εκδικάσεως διαφοράς μεταξύ, αφενός, της J. Leth και, αφετέρου, της Republik Österreich (Δημοκρατίας της Αυστρίας) και του Land Niederösterreich (ομόσπονδου κράτους της Κάτω Αυστρίας), με αντικείμενο, πρώτον, αίτημα της J. Leth για την αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας την οποία φέρεται ότι υπέστη λόγω της απομειώσεως της αξίας της κατοικίας της συνεπεία της επεκτάσεως του αερολιμένα Wien-Schwechat (Αυστρία) και, δεύτερον, την αναγνώριση της ευθύνης των αναιρεσίβλητων της κύριας δίκης για μελλοντικές ζημίες.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 85/337

3 Η πρώτη, η τρίτη, η πέμπτη, η έκτη και η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 85/337 έχουν ως εξής:

«[Εκτιμώντας] ότι τα προγράμματα δράσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στον τομέα του περιβάλλοντος [...] υπογραμμίζουν ότι η καλύτερη πολιτική περιβάλλοντος συνίσταται στην πρόληψη στην πηγή της δημιουργίας ρυπάνσεων ή οχλήσεων και όχι στην καταπολέμηση των επιδράσεών τους εκ των υστέρων· ότι επιβεβαιώνουν την ανάγκη να λαμβάνονται υπόψη όσο το δυνατό πιο έγκαιρα οι επιπτώσεις στο περιβάλλον όλων των τεχνικών διαδικασιών σχεδιασμού και λήψη[ς] αποφάσεων· ότι, για τον σκοπό αυτό, προβλέπουν την εφαρμογή διαδικασιών για την εκτίμηση παρόμοιων επιπτώσεων·

[...]

[εκτιμώντας] ότι, αφετέρου, είναι απαραίτητο να επιτευχθεί ο ένας από τους στόχους της Κοινότητας στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και της ποιότητας της ζωής·

[…]

[εκτιμώντας] ότι πρέπει να εισαχθούν γενικές αρχές για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον με σκοπό τη συμπλήρωση και τον συντονισμό των διαδικασιών με τις οποίες χορηγούνται άδειες για σχέδια δημοσίων και ιδιωτικών έργων που μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον·

[εκτιμώντας] ότι η χορήγηση αδείας για σχέδια δημοσίων και ιδιωτικών έργων που μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον πρέπει να γίνεται μόνο μετά από προηγούμενη εκτίμηση των σημαντικών επιδράσεων που ενδέχεται να έχουν αυτά τα σχέδια στο περιβάλλον· ότι αυτή η εκτίμηση πρέπει να γίνεται με βάση τις κατάλληλες πληροφορίες που παρέχει ο κύριος του έργου και, ενδεχόμενα, να συμπληρώνεται από τις αρχές και το κοινό που μπορεί να αφορά το σχέδιο·

[…]

[εκτιμώντας] ότι οι επιδράσεις ενός σχεδίου στο περιβάλλον πρέπει να εκτιμώνται με σκοπό την προστασία της ανθρώπινης υγείας, τη συμβολή, με τη δημιουργία ενός καλύτερου περιβάλλοντος, στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής, τη φροντίδα για τη διατήρηση των ποικιλιών των ειδών και τη διατήρησή της αναπαραγωγικής ικανότητας του οικοσυστήματος ως θεμελιώδους πόρου της ζωής».

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 85/337 προβλέπει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία αφορά την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον των σχεδίων δημόσιων και ιδιωτικών έργων που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

2. Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοείται ως:

σχέδιο:

— η υλοποίηση κατασκευαστικών εργασιών ή άλλων εγκαταστάσεων ή έργων,

— άλλες επεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον ή το τοπίο, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι επεμβάσεις που αφορούν την εκμετάλλευση των πόρων του εδάφους·

[…]».

5 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε πριν χορηγηθεί η άδεια, τα έργα τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον λόγω, μεταξύ άλλων, της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, να χρειάζονται άδεια και εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Αυτά τα έργα ορίζονται στο άρθρο 4.»

6 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων εντοπίζει, περιγράφει και αξιολογεί δεόντως, κατά περίπτωση και σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 11, τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις ενός έργου:

— στον άνθρωπο, στην πανίδα και στη χλωρίδα,

— στο έδαφος, στα ύδατα, στον αέρα, στο κλίμα και στο τοπίο,

— στα υλικά αγαθά και στην πολιτιστική κληρονομιά,

— στην αλληλεπίδραση μεταξύ των παραγόντων που αναφέρονται στην πρώτη, δεύτερη και τρίτη περίπτωση.»

7 Κατά το άρθρο 4, παράγραφοι 1 έως 3, της οδηγίας 85/337:

«1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 2, παράγραφος 3, τα έργα που απαριθμούνται στο παράρτημα I υποβάλλονται σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10.

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 2, παράγραφος 3, για τα έργα που απαριθμούνται στο παράρτημα II, τα κράτη μέλη αποφασίζουν βάσει:

α) κατά περίπτωση εξέτασης,

ή

β) κατωτάτων ορίων ή κριτηρίων που καθορίζει το κράτος μέλος,

κατά πόσο το έργο θα υποβληθεί σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10.

Τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν και τις δύο διαδικασίες που αναφέρονται στα στοιχεία α′ και β′.

3. Όταν γίνεται κατά περίπτωση εξέταση ή όταν έχουν τεθεί κατώτατα όρια ή κριτήρια για τους σκοπούς της παραγράφου 2, λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια επιλογής που ορίζονται στο παράρτημα III.»

8 Το άρθρο 5, παράγραφοι 1 και 3, της ίδιας οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Στην περίπτωση των έργων που, κατ' εφαρμογή του άρθρου 4, πρέπει να υποβάλλονται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε ο κύριος του έργου να παρέχει, υπό την κατάλληλη μορφή, τις πληροφορίες που καθορίζονται στο παράρτημα IV […]

3. Οι πληροφορίες οι οποίες παρέχει ο κύριος του έργου σύμφωνα με την παράγραφο 1 περιλαμβάνουν τουλάχιστον:

[…]

— τα απαραίτητα στοιχεία για την εξακρίβωση και την εκτίμηση των κυριοτέρων περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου,

[…]».

9 Μεταξύ των έργων που απαριθμούνται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337 περιλαμβάνονται, κατά το παράρτημα I, σημείο 7, στοιχείο α′, και σημείο 22 αυτού, τα «[έ]ργα κατασκευής σιδηροδρομικών γραμμών μεγάλων αποστάσεων και αερολιμένων […] με βασικούς διαδρόμους προσγείωσης μήκους άνω των 2 100 μέτρων» και «[κ]άθε μεταβολή ή επέκταση των σχεδίων που απαριθμούνται στο παρόν παράρτημα, όταν η εν λόγω μεταβολή ή επέκταση καθεαυτή, εμπίπτει στα κατώτατα όρια, αν υπάρχουν, τα οποία καθορίζονται στο παρόν παράρτημα».

10 Κατά το σημείο 13, πρώτη περίπτωση, του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας 85/337, μεταξύ των έργων που μνημονεύονται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής περιλαμβάνεται «[ο]ποιαδήποτε τροποποίηση ή επέκταση έργων που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι […] τα οποία έχουν ήδη εγκριθεί, εκτελεσθεί ή εκτελούνται και τα οποία μπορεί να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (μεταβολή ή επέκταση που δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι)».

11 Το παράρτημα IV της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1», προβλέπει τα εξής στα σημεία 3 έως 5:

«3. Περιγραφή των στοιχείων του περιβάλλοντος που ενδέχεται να θιγούν σημαντικά από το προτεινόμενο έργο, συμπεριλαμβανομένων ειδικότερα του πληθυσμού, της πανίδας, της χλωρίδας του εδάφους, του νερού, του αέρα, των κλιματικών παραγόντων, των υλικών αγαθών, μεταξύ των οποίων η αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά, του τοπίου, καθώς και η περιγραφή της αλληλεπίδρασης των παραγόντων αυτών.

4. Περιγραφή […] των σημαντικών επιπτώσεων που το προτεινόμενο έργο ενδέχεται να δημιουργήσει στο περιβάλλον από:

— την ίδια την ύπαρξη του όλου έργου,

— τη χρήση των φυσικών πόρων,

— την εκπομπή ρυπαντών, τη δημιουργία οχλήσεων και τη διάθεση των αποβλήτων,

και αναφορά, εκ μέρους του κυρίου του έργου, των μεθόδων πρόβλεψης που ακολουθεί για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

5. Περιγραφή των μέτρων που εξετάζονται για να αποφευχθούν, να μειωθούν και, αν είναι δυνατό, να αντισταθμιστούν οι σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις του έργου στο περιβάλλον.»

Το αυστριακό δίκαιο

12 Η οδηγία 85/337 μεταφέρθηκε στην αυστριακή έννομη τάξη με τον νόμο του 1993 για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 1993, στο εξής: UVP-G 1993), ο οποίος άρχισε να ισχύει από την 1η Ιουλίου 1994, μέχρι την έναρξη της ισχύος, στις 11 Αυγούστου 2000, του νόμου του 2000 για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000), με τον οποίο μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη η οδηγία 97/11.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13 Από το 1997 η J. Leth, αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, έχει στην κυριότητά της ακίνητο κείμενο εντός της περιμέτρου ασφαλείας του αερολιμένα Wien-Schwechat. Η J. Leth κατοικεί στην οικία που έχει οικοδομηθεί επί του οικοπέδου αυτού.

14 Μετά την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Ιανουαρίου 1995, τα διοικητικά όργανα των αναιρεσίβλητων της κύριας δίκης, χωρίς να προβούν σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, χορήγησαν άδεια και υλοποίησαν πολλά σχέδια για την αναμόρφωση και την επέκταση του εν λόγω αερολιμένα. Με απόφαση της 21ης Αυγούστου 2001, ο πρωθυπουργός του Land Niederösterreich διαπίστωσε ρητώς ότι για την αναμόρφωση του αερολιμένα Wien-Schwechat και για την πραγματοποίηση ορισμένων επεκτάσεων σε αυτόν δεν ήταν αναγκαία η διαδικασία εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

15 Το 2009 η J. Leth άσκησε αγωγή ενώπιον του Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien κατά των δύο αναιρεσίβλητων της κύριας δίκης, με αίτημα, αφενός, να υποχρεωθούν αυτά να καταβάλουν το ποσό των 120 000 ευρώ για την απομείωση της αξίας του ακινήτου της λόγω ιδίως του θορύβου των αεροσκαφών και, αφετέρου, να αναγνωριστεί η ευθύνη των εν λόγω αναιρεσίβλητων όσον αφορά τυχόν μελλοντικές ζημίες, περιλαμβανομένης της βλάβης της υγείας της, λόγω της εκπρόθεσμης και πλημμελούς μεταφοράς των οδηγιών 85/337, 97/11 και 2003/35 στην εσωτερική έννομη τάξη, καθώς και λόγω της παραλείψεώς τους να προβούν σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο πλαίσιο της χορηγήσεως των διαφόρων αδειών για την αναμόρφωση του αερολιμένα Wien-Schwechat. Τα ως άνω αναιρεσίβλητα υποστήριξαν ότι οι ενέργειες των οργάνων τους ήταν νόμιμες και μη παράτυπες και ότι η αξίωση στην οποία στηρίχθηκε η ασκηθείσα αγωγή είχε παραγραφεί.

16 Το Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien απέρριψε εν όλω την αγωγή με την αιτιολογία ότι οι προβληθείσες αξιώσεις είχαν παραγραφεί. Με απόφαση που εκδόθηκε επί εφέσεως ασκηθείσας κατά μέρους της ως άνω αποφάσεως, το Oberlandesgericht Wien επιβεβαίωσε την απόρριψη του αιτήματος περί καταβολής 120 000 ευρώ, αλλά ακύρωσε την απόρριψη του αιτήματος περί διαπιστώσεως της ευθύνης των ως άνω αναιρεσίβλητων για μελλοντικές ζημίες, αναπέμποντας την υπόθεση ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ώστε αυτό να αποφανθεί εκ νέου επί του εν λόγω αιτήματος. Συναφώς, το Oberlandesgericht Wien επισήμανε ότι το αίτημα περί καταβολής αποζημιώσεως 120 000 ευρώ αφορούσε αποκλειστικώς μιαν αμιγώς περιουσιακή ζημία η οποία δεν καλύπτεται από τον προστατευτικό σκοπό των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και, ειδικότερα, των διατάξεων των σχετικών οδηγιών καθώς και του εθνικού δικαίου. Όσον αφορά το αίτημα περί διαπιστώσεως της ευθύνης για μελλοντικές ζημίες, το εν λόγω δικαστήριο επισήμανε ότι η σχετική αξίωση δεν είχε παραγραφεί. Στη συνέχεια, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ασκήθηκε αναίρεση κατά της απορρίψεως του αιτήματος περί καταβολής της εν λόγω αποζημιώσεως και ένδικο μέσο κατά της αναπομπής της εξετάσεως του αιτήματος περί διαπιστώσεως της ευθύνης.

17 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η απόφαση επί των ως άνω αξιώσεων, οι οποίες πάντως δεν έχουν παραγραφεί καθ' ολοκληρίαν, εξαρτάται από το αν η υποχρέωση που υπέχουν τόσο από το δίκαιο της Ένωσης όσο και από το εθνικό δίκαιο οι αρμόδιες αρχές του εμπλεκόμενου κράτους μέλους να προβαίνουν σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων μπορεί να έχει ως αντικείμενο την προστασία των θιγομένων ιδιωτών από αμιγώς περιουσιακές ζημίες τις οποίες έχει προκαλέσει σχέδιο που δεν υποβλήθηκε σε τέτοια εκτίμηση.

18 Στο πλαίσιο αυτό, το Oberster Gerichtshof ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«Έχει το άρθρο 3 της οδηγίας 85/337 […], όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/11 […] και με την οδηγία 2003/35 […], την έννοια ότι:

1) ο όρος "υλικά αγαθά" αφορά τα αγαθά αυτά μόνο από απόψεως ουσίας ή και από απόψεως αξίας,

2) η εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον αποσκοπεί επίσης στην προστασία του ιδιώτη από την πρόκληση περιουσιακής ζημίας λόγω απομειώσεως της αξίας του ακινήτου του;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

19 Με έγγραφο της 21ης Δεκεμβρίου 2012, η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης ζήτησε την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, υποστηρίζοντας, αφενός, ότι η γενική εισαγγελέας, εξετάζοντας στις προτάσεις της της 8ης Νοεμβρίου 2012 το ζήτημα αν η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως προβλέπεται με το άρθρο 3 της οδηγίας 85/337, περιλαμβάνει την εκτίμηση των επιπτώσεων του επίμαχου σχεδίου στην αξία υλικών αγαθών, ήγειρε ένα νέο ζήτημα περί του οποίου δεν υπέβαλε ερώτημα το αιτούν δικαστήριο και το οποίο δεν συζητήθηκε μεταξύ των ενδιαφερομένων υπό την έννοια του άρθρου 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με συνέπεια να μη

δοθεί απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα όπως αυτό υποβλήθηκε από το αιτούν δικαστήριο. Αφετέρου, η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης υποστηρίζει ότι οι εν λόγω ενδιαφερόμενοι δεν είχαν την ευκαιρία να τοποθετηθούν επί των συνεπειών που έχει το γεγονός ότι το ενδιαφερόμενο κοινό δεν είχε ενημέρωση για τα επίμαχα σχέδια και, ως εκ τούτου, δεν μπόρεσε να λάβει μέρος στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων.

20 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 83 του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί να διατάξει οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς ή όταν, προς επίλυση της διαφοράς, χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των κατά το εν λόγω άρθρο 23 ενδιαφερομένων.

21 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο κρίνει ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν πρέπει να εξεταστεί βάσει επιχειρημάτων επί των οποίων δεν διεξήχθη συζήτηση ενώπιόν του και εκτιμά ότι διαθέτει όλα τα αναγκαία στοιχεία για την εξέταση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

22 Επομένως, δεν γίνεται δεκτό το αίτημα της αναιρεσείουσας της κύριας δίκης περί επαναλήψεως της επ' ακροατηρίου συζητήσεως ούτε το επικουρικό της αίτημα να της επιτραπεί να υποβάλει συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

23 Με τα ερωτήματά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατά βάση, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3 της οδηγίας 85/337 έχει την έννοια ότι, αφενός, η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως προβλέπεται με το άρθρο αυτό, περιλαμβάνει την εκτίμηση των επιπτώσεων του επίμαχου σχεδίου στην αξία υλικών αγαθών και, αφετέρου, ότι η παράλειψη εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά παράβαση των απαιτήσεων της οδηγίας αυτής παρέχει στον θιγόμενο ιδιώτη δικαίωμα προς αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας που προκλήθηκε από την απομείωση της αξίας του ακινήτου του η οποία οφείλεται στις επιπτώσεις του επίμαχου σχεδίου στο περιβάλλον.

24 Όσον αφορά την έννοια «υλικά αγαθά» κατά το άρθρο 3 της οδηγίας 85/337, υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από τις επιταγές περί ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, το γράμμα μιας διατάξεως του δικαίου της Ένωσης η οποία δεν περιέχει ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της πρέπει κανονικά να ερμηνεύεται, σε ολόκληρη την Ένωση, κατά τρόπο αυτοτελή και ομοιόμορφο, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή και τον σκοπό που επιδιώκεται με την οικεία ρύθμιση (βλ. αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-287/98, Linster, Συλλογή 2000, σ. I-6917, σκέψη 43, και της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-497/10 PPU, Mercredi, Συλλογή 2010, σ. I-14309, σκέψη 45).

25 Κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 της οδηγίας 85/337, επιβάλλεται η εξέταση των άμεσων και των έμμεσων επιπτώσεων ενός σχεδίου έργου ιδίως στον άνθρωπο και στα υλικά αγαθά ενώ, κατά την τέταρτη περίπτωση του άρθρου αυτού, επιβάλλεται επίσης η εξέταση των επιπτώσεων αυτών στην αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο προαναφερθέντων παραγόντων. Επομένως, σε εκτίμηση πρέπει να υποβάλλεται η επίπτωση κάθε σχεδίου έργου στη χρήση υλικών αγαθών από τον άνθρωπο.

26 Από τα ανωτέρω έπεται ότι, κατά την εκτίμηση σχεδίων έργων όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη, τα οποία ενδέχεται να προξενούν αυξημένο θόρυβο από πτήσεις αεροσκαφών, πρέπει να εξετάζονται οι συνέπειες του θορύβου αυτού στη χρήση των κτιρίων από τον άνθρωπο.

27 Εντούτοις, όπως ορθώς επισήμαναν το Land Niederösterreich και πολλές από τις κυβερνήσεις που κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου, η επέκταση της περιβαλλοντικής εκτιμήσεως στην περιουσιακή αξία των υλικών αγαθών δεν είναι δυνατό να συναχθεί από το γράμμα του εν λόγω άρθρου 3 και δεν συνάδει προς τον σκοπό της οδηγίας 85/337.

28 Πράγματι, όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337, καθώς και από την πρώτη, την τρίτη, την πέμπτη και την έκτη αιτιολογική σκέψη αυτής, αντικείμενο της εν λόγω οδηγίας είναι η εκτίμηση των επιπτώσεων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον προκειμένου να υλοποιηθούν οι σκοποί της Κοινότητας στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής. Το ίδιο ακριβώς αντικείμενο έχουν και οι πληροφορίες τις οποίες οφείλει να παρέχει ο κύριος του έργου κατ' εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 1, και του παραρτήματος IV της ίδιας οδηγίας, καθώς και τα κριτήρια βάσει των οποίων κρίνεται αν τα λιγότερο σημαντικά σχέδια έργων, τα οποία διαθέτουν τα χαρακτηριστικά που απαριθμούνται στο παράρτημα II, πρέπει να υποβάλλονται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

29 Κατά συνέπεια, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνον οι επιπτώσεις επί υλικών αγαθών οι οποίες μπορούν από τη φύση τους να έχουν επίσης αντίκτυπο στο περιβάλλον. Ειδικότερα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 της εν λόγω οδηγίας, ως εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων διενεργούμενη κατά το άρθρο αυτό νοείται η εκτίμηση η οποία εντοπίζει, περιγράφει και αξιολογεί τις άμεσες και τις έμμεσες επιπτώσεις του θορύβου στον άνθρωπο στην περίπτωση που πρόκειται για τη χρήση ακινήτου που έχει θιγεί από σχέδιο έργου όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη.

30 Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται ότι η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως αυτή προβλέπεται με το άρθρο 3 της οδηγίας 85/337, δεν περιλαμβάνει την εκτίμηση των επιπτώσεων του επίμαχου σχεδίου έργου στην αξία υλικών αγαθών.

31 Εντούτοις, η διαπίστωση αυτή δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι το άρθρο 3 της οδηγίας 85/337 έχει την έννοια ότι η παράλειψη εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά παράβαση των απαιτήσεων της οδηγίας αυτής, και συγκεκριμένα εκτιμήσεως σχετικής με τις συνέπειες ενός σχεδίου έργου σε έναν ή σε πολλούς από τους παράγοντες που απαριθμούνται στο άρθρο αυτό εκτός του παράγοντος «υλικά αγαθά», δεν παρέχει σε ιδιώτη δικαίωμα προς αποκατάσταση περιουσιακής ζημίας που προκλήθηκε από την απομείωση της αξίας των υλικών αγαθών του.

32 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί εκ προοιμίου ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο ιδιώτης μπορεί να επικαλείται την υποχρέωση προς διενέργεια εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, παράγραφος 2, και το άρθρο 4 της οδηγίας 85/337 (βλ. απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-201/02, Wells, Συλλογή 2004, σ. I-723, σκέψη 61). Επομένως, η οδηγία αυτή παρέχει στους ενδιαφερόμενους ιδιώτες το δικαίωμα να ζητήσουν από τις αρμόδιες υπηρεσίες να υποβάλουν το επίμαχο σχέδιο έργου σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και να παράσχουν στους ιδιώτες αυτούς τη δυνατότητα να εκφράσουν την άποψή τους.

33 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν το άρθρο 3 της οδηγίας 85/337, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 αυτής, προορίζεται, σε περίπτωση παραλείψεως εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, να παρέχει στους ιδιώτες δικαίωμα προς αποκατάσταση περιουσιακής ζημίας όπως αυτή την οποία προβάλλει η J. Leth.

34 Συναφώς, όπως προκύπτει από την τρίτη και την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 85/337, αντικείμενο της οδηγίας αυτής είναι η επίτευξη ενός από τους σκοπούς της Ένωσης στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής, ενώ οι επιπτώσεις ενός σχεδίου έργου στο περιβάλλον πρέπει να εκτιμώνται προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι επιταγές που συνδέονται με τη συμβολή ενός καλύτερου περιβάλλοντος στη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

35 Στην περίπτωση που η έκθεση στον θόρυβο ο οποίος οφείλεται σε σχέδιο έργου μνημονευόμενο στο άρθρο 4 της οδηγίας 85/337 έχει σημαντικές επιπτώσεις στον άνθρωπο, υπό την έννοια ότι ο θόρυβος που επηρεάζει την κατοικία περιορίζει τις λειτουργικές της δυνατότητες και επηρεάζει τον περιβάλλοντα χώρο του ανθρώπου, την ποιότητα ζωής του και, ενδεχομένως, την υγεία του, η απομείωση της περιουσιακής αξίας της κατοικίας αυτής ενδέχεται να συνιστά πράγματι την άμεση οικονομική συνέπεια των προαναφερθεισών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, πράγμα το οποίο πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση.

36 Επομένως, συνάγεται ότι η αποτροπή περιουσιακής ζημίας, στον βαθμό που η ζημία αυτή συνιστά την άμεση οικονομική συνέπεια των επιπτώσεων ενός σχεδίου δημόσιου ή ιδιωτικού έργου στο περιβάλλον, καλύπτεται από τον προστατευτικό σκοπό τον οποίο επιδιώκει η οδηγία 85/337. Δεδομένου ότι η εν λόγω οικονομική ζημία συνιστά την άμεση συνέπεια των προαναφερθεισών επιπτώσεων, θα πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ της ζημίας αυτής και της οικονομικής ζημίας η οποία δεν οφείλεται άμεσα σε περιβαλλοντικές επιπτώσεις και, επομένως, δεν καλύπτεται από τον προστατευτικό σκοπό που επιδιώκει η οδηγία αυτή, όπως η περίπτωση ορισμένων ανταγωνιστικών μειονεκτημάτων.

37 Όσον αφορά το δικαίωμα προς αποκατάσταση τέτοιας περιουσιακής ζημίας, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, δυνάμει της αρχής της ειλικρινούς συνεργασίας την οποία καθιερώνει το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εξαλείφουν τις παράνομες συνέπειες των παραβάσεων του δικαίου της Ένωσης. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, προκειμένου να θεραπευτεί η παράλειψη εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός σχεδίου έργου κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337, στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να διαπιστώσει αν στο εσωτερικό δίκαιο υφίσταται δυνατότητα προς ανάκληση ή προς αναστολή ήδη χορηγηθείσας αδείας, ώστε να υποβληθεί το σχέδιο αυτό σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με τις επιταγές της οδηγίας 85/337, ή εναλλακτικώς, εφόσον ο ιδιώτης συναινεί, αν υφίσταται δυνατότητα του ιδιώτη να ζητήσει την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Wells, σκέψεις 66 έως 69).

38 Δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, ο καθορισμός των δικονομικών κανόνων είναι ζήτημα της εσωτερικής έννομης τάξεως κάθε κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση, πάντως, ότι οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από τους κανόνες που διέπουν παρόμοιες περιπτώσεις σε εσωτερικό επίπεδο (αρχή της ισοδυναμίας) και ότι δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχει η κοινοτική έννομη τάξη (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Wells, σκέψη 67).

39 Ακολούθως, στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου περί ευθύνης, στο οικείο κράτος μέλος απόκειται να αποκαταστήσει τις συνέπειες της προκληθείσας ζημίας, υπό τον όρο ότι οι προϋποθέσεις τις οποίες τάσσουν οι εθνικές νομοθεσίες για την αποκατάσταση της ζημίας διασφαλίζουν την τήρηση των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας οι οποίες υπομνήσθηκαν στην προηγούμενη σκέψη (βλ. απόφαση της 5ης Μαρτίου 1996, C-46/93 και C-48/93, Brasserie du Pêcheur και Factortame, Συλλογή 1996, σ. I-1029, σκέψη 67).

40 Εντούτοις, πρέπει να υπομνησθεί ότι το δίκαιο της Ένωσης παρέχει στους ιδιώτες, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, δικαίωμα αποζημιώσεως για ζημίες που έχουν προκληθεί από παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η αρχή της ευθύνης του Δημοσίου για ζημίες που προξενούν στους ιδιώτες οι παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης με τις οποίες βαρύνεται το κράτος αυτό είναι σύμφυτη προς το σύστημα των Συνθηκών στις οποίες στηρίζεται η Ένωση (βλ. απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2010, C-429/09, Fuß, Συλλογή 2010, σ. I-12167, σκέψη 45 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

41 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι οι ζημιωθέντες ιδιώτες έχουν δικαίωμα αποζημιώσεως εφόσον πληρούνται τρεις προϋποθέσεις· συγκεκριμένα, πρώτον, εφόσον ο παραβιασθείς κανόνας δικαίου της Ένωσης αποσκοπεί στην απονομή δικαιωμάτων στους ιδιώτες, δεύτερον, εφόσον η παράβαση του κανόνα αυτού είναι κατάφωρη και, τρίτον, εφόσον υφίσταται άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παραβάσεως αυτής και της ζημίας που υπέστησαν οι ιδιώτες (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Fuß, σκέψη 47, καθώς και της 9ης Δεκεμβρίου 2010, C-568/08, Combinatie Spijker Infrabouw-De Jonge Konstruktie κ.λπ., Συλλογή 2010, σ. I-12655, σκέψη 87 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

42 Οι τρεις αυτές προϋποθέσεις είναι αναγκαίες και επαρκείς προκειμένου να θεμελιώνεται δικαίωμα των ιδιωτών προς αποζημίωση στηριζόμενο απευθείας στο δίκαιο της Ένωσης, χωρίς πάντως να αποκλείουν το ενδεχόμενο να μπορεί να θεμελιώνεται η ευθύνη του οικείου κράτους μέλους υπό λιγότερο περιοριστικές προϋποθέσεις, βάσει του εθνικού δικαίου (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Brasserie du pêcheur και Factortame, σκέψη 66).

43 Η στηριζόμενη απευθείας στο δίκαιο της Ένωσης εφαρμογή των προϋποθέσεων που καθιστούν δυνατή τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης των κρατών μελών για ζημίες που προκαλούνται σε ιδιώτες από παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης πρέπει να γίνεται, καταρχήν, από τα εθνικά δικαστήρια, σύμφωνα με τις γενικές οδηγίες που δέχεται το Δικαστήριο για την εφαρμογή των προϋποθέσεων αυτών (βλ. απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2006, C-446/04, Test Claimants in the FII Group Litigation, Συλλογή 2006, σ. I-11753, σκέψη 210 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

44 Συναφώς, όπως διαπιστώθηκε στις σκέψεις 32 και 36 της παρούσας αποφάσεως, αφενός, η οδηγία 85/337 παρέχει στους ενδιαφερόμενους ιδιώτες το δικαίωμα να ζητήσουν από τις αρμόδιες υπηρεσίες του εμπλεκόμενου κράτους μέλους να υποβάλουν το οικείο σχέδιο έργου σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και, αφετέρου, η περιουσιακή ζημία, στον βαθμό που συνιστά την άμεση οικονομική συνέπεια των επιπτώσεων ενός σχεδίου δημόσιου ή ιδιωτικού έργου στο περιβάλλον, καλύπτεται από τον προστατευτικό σκοπό της εν λόγω οδηγίας.

45 Εντούτοις, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 41 της παρούσας αποφάσεως, πέραν του ελέγχου του κατάφωρου χαρακτήρα της παραβάσεως του σχετικού κανόνα δικαίου της Ένωσης, η ύπαρξη άμεσης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της παραβάσεως αυτής και της ζημίας που υπέστησαν οι ιδιώτες αποτελεί προϋπόθεση εκ των ων ουκ άνευ για την άσκηση δικαιώματος προς αποζημίωση, τη συνδρομή της οποίας οφείλουν επίσης να ελέγχουν τα εθνικά δικαστήρια σύμφωνα με τις γενικές οδηγίες που δέχεται το Δικαστήριο.

46 Προς τον σκοπό αυτό, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η φύση του παραβιαζόμενου κανόνα δικαίου. Εν προκειμένω, ο κανόνας αυτός επιβάλλει την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός σχεδίου δημόσιου ή ιδιωτικού έργου, αλλά δεν ορίζει τους ουσιαστικούς κανόνες που διέπουν τη στάθμιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε συνάρτηση με άλλους παράγοντες και δεν απαγορεύει την υλοποίηση σχεδίων έργων που ενδέχεται να έχουν αρνητικές συνέπειες στο περιβάλλον. Τα στοιχεία αυτά υποδηλώνουν ότι η παράβαση του άρθρου 3 της εν λόγω οδηγίας, και, ειδικότερα, εν προκειμένω, η παράλειψη της επιβαλλόμενης κατά το άρθρο αυτό εκτιμήσεως, δεν αποτελεί καταρχήν, από μόνη της, την αιτία της απομειώσεως της αξίας ακινήτου.

47 Κατά συνέπεια, προκύπτει ότι, κατά το δίκαιο της Ένωσης, η παράλειψη της διενέργειας εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά παράβαση των απαιτήσεων της οδηγίας 85/337 δεν παρέχει, καταρχήν, από μόνη της, σε ιδιώτη δικαίωμα προς αποκατάσταση αμιγώς περιουσιακής ζημίας που προκλήθηκε από την απομείωση της αξίας του ακινήτου του η οποία οφείλεται σε σχετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Πάντως, εναπόκειται, σε τελική ανάλυση, στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο για την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί, να ελέγξει αν ικανοποιούνται οι απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης σχετικά με το δικαίωμα αποζημιώσεως, μεταξύ άλλων η ύπαρξη άμεσης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της προβαλλόμενης παραβάσεως και της προκληθείσας ζημίας.

48 Επομένως στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3 της οδηγίας 85/337 έχει την έννοια ότι η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως προβλέπεται με το άρθρο αυτό, δεν περιλαμβάνει την εκτίμηση των επιπτώσεων του επίμαχου σχεδίου έργου στην αξία υλικών αγαθών. Εντούτοις, η περιουσιακή ζημία, στον βαθμό που αποτελεί την άμεση οικονομική συνέπεια των επιπτώσεων ενός σχεδίου δημόσιου ή ιδιωτικού έργου στο περιβάλλον, καλύπτεται από τον προστατευτικό σκοπό τον οποίο επιδιώκει η οδηγία αυτή. Κατά το δίκαιο της Ένωσης και υπό την επιφύλαξη τυχόν λιγότερο περιοριστικών κανόνων του εθνικού δικαίου στον τομέα της ευθύνης του Δημοσίου, η παράλειψη της διενέργειας εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά

παράβαση των απαιτήσεων της εν λόγω οδηγίας δεν παρέχει καταρχήν, από μόνη της, στον ιδιώτη δικαίωμα προς αποκατάσταση αμιγώς περιουσιακής ζημίας που προκλήθηκε από την απομείωση της αξίας του ακινήτου του η οποία οφείλεται στις επιπτώσεις του ως άνω σχεδίου έργου στο περιβάλλον. Ωστόσο, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να ελέγξει αν ικανοποιούνται οι απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης σχετικά με το δικαίωμα αποζημιώσεως, μεταξύ άλλων η ύπαρξη άμεσης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της προβαλλόμενης παραβάσεως και της προκληθείσας ζημίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

49 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 3 της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, όπως τροποποιήθηκε με τις οδηγίες 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαρτίου 1997, και 2003/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003, έχει την έννοια ότι η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως προβλέπεται με το άρθρο αυτό, δεν περιλαμβάνει την εκτίμηση των επιπτώσεων του επίμαχου σχεδίου έργου στην αξία υλικών αγαθών. Εντούτοις, η περιουσιακή ζημία, στον βαθμό που αποτελεί την άμεση οικονομική συνέπεια των επιπτώσεων ενός σχεδίου δημόσιου ή ιδιωτικού έργου στο περιβάλλον, καλύπτεται από τον προστατευτικό σκοπό τον οποίο επιδιώκει η οδηγία αυτή.

Κατά το δίκαιο της Ένωσης και υπό την επιφύλαξη τυχόν λιγότερο περιοριστικών κανόνων του εθνικού δικαίου στον τομέα της ευθύνης του Δημοσίου, η παράλειψη της διενέργειας εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά παράβαση των απαιτήσεων της εν λόγω οδηγίας δεν παρέχει καταρχήν, από μόνη της, στον ιδιώτη δικαίωμα προς αποκατάσταση αμιγώς περιουσιακής ζημίας που προκλήθηκε από την απομείωση της αξίας του ακινήτου του η οποία οφείλεται στις επιπτώσεις του ως άνω σχεδίου έργου στο περιβάλλον. Ωστόσο, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να ελέγξει αν ικανοποιούνται οι απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης σχετικά με το δικαίωμα αποζημιώσεως, μεταξύ άλλων η ύπαρξη άμεσης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της προβαλλόμενης παραβάσεως και της προκληθείσας ζημίας.

(υπογραφές)